

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 1 września 1939 r.

o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi, o organizacji naczelnych władz wojskowych i o komisarzach cywilnych — od chwili mianowania Naczelnego Wodza.

Na podstawie art. 25 ust. (5), art. 63 ust. (1) i art. 74 ustawy konstytucyjnej postanawiam co następuje:

R o z d z i a ł I

Przepisy ogólne.

Art. 1. Przepisy dekretu niniejszego stosuje się od chwili mianowania do zwolnienia Naczelnego Wodza.

Art. 2. Obszarem operacyjnym w rozumieniu dekretu niniejszego jest obszar potrzebny Siłom Zbrojnym do prowadzenia bezpośrednich działań operacyjnych naziemnych. Granice obszaru operacyjnego określa Naczelny Wódz.

R o z d z i a ł II.

Zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi.

Art. 3. Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi przez:

- 1) Naczelnego Wodza;
- 2) Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 4. 1. W sprawach, dotyczących zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi, Prezy-

dent Rzeczypospolitej wydaje akty urzędowe w formie dekretów i zarządzeń.

2. Dekrety te i zarządzenia kontrasygnuje Minister Spraw Wojskowych, a w sprawach, wykraczających poza zakres działania Ministra Spraw Wojskowych — Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych.

R o z d z i a ł III.

Naczelny Wódz.

Art. 5. Naczelny Wódz dowodzi i dysponuje całością Sił Zbrojnych Państwa.

Art. 6. Naczelnemu Wodzowi służą oprócz uprawnień, przewidzianych innymi przepisami prawnymi, uprawnienia przewidziane w art. 7 — 9.

Art. 7. Naczelnemu Wodzowi służy inicjatywa, ogólne kierownictwo oraz prawo udzielania Rządowi wiążących wytycznych i instrukcyj w sprawach, łączących się bezpośrednio z działaniami orężnymi, w szczególności co do:

- 1) bezpieczeństwa Sił Zbrojnych;
- 2) obrony przeciwlotniczej;
- 3) ochrony linii i obiektów komunikacyjnych oraz innych szczególnie ważnych obiektów.

Art. 8. Naczelnemu Wodzowi służy prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów:

- 1) w sprawach mających związek z obronnością Państwa, w szczególności co do:
 - a) zwalczania akcji antypaństwowej,
 - b) porządku i bezpieczeństwa publicznego,
 - c) ochrony obiektów przemysłowych i użyteczności publicznej;
- 2) co do zmian na obszarze operacyjnym obsady osobowej organów rządowych I i II instancji oraz organów samorządu terytorialnego.

Art. 9. Naczelnemu Wodzowi służy prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów co do wydawania bądź początkowania aktów prawodawczych i zarządzeń ogólnych w sprawach, wymienionych w art. 7 i 8.

Art. 10. 1. Uprawnienia analogiczne do określonych w art. 7 — 9 służą z upoważnienia Naczelnego Wodza podległym mu władzom wojskowym na obszarze operacyjnym wobec władz administracyjnych I i II instancji.

2. Naczelny Wódz określi zakres uprawnień służących z mocy ust. 1 poszczególnym władzom wojskowym w stosunku do określonych władz administracyjnych.

R o z d z i a ł I V.

Minister Spraw Wojskowych.

Art. 11. 1. Minister Spraw Wojskowych:

- 1) reprezentuje w Rządzie sprawy Sił Zbrojnych według dyrektyw Naczelnego Wodza;
- 2) powoduje i szkoli nowe roczniki poborowych oraz innych osób, obowiązanych do służby wojskowej;
- 3) uzupełnia braki w ludziach i zwierzętach w już istniejących jednostkach Sił Zbrojnych oraz formuje nowe jednostki;
- 4) pokrywa wszelkie zapotrzebowania materiałowe Sił Zbrojnych.

2. Naczelny Wódz może poruczyć Ministrowi Spraw Wojskowych zadania dowódcy wojskowego i inne zadania szczególne.

3. Poza tym zakres działania Ministra Spraw Wojskowych określają obowiązujące przepisy.

4. Minister Spraw Wojskowych dysponuje aparatem kierowniczym i wykonawczym, niezbędnym do należytego spełniania ciężących na nim zadań.

R o z d z i a ł V.

Główny Komisarz Cywilny.

Art. 12. 1. Ustanawia się urząd Głównego Komisarza Cywilnego.

2. Urząd Głównego Komisarza Cywilnego pełni — jako zadanie szczególne — mianowany w tym celu minister.

3. Przed przedstawieniem wniosku o mianowanie Prezes Rady Ministrów zasięga opinii Naczelnego Wodza.

4. Główny Komisarz Cywilny przebywa zasadniczo w Kwaterze Głównej Naczelnego Wodza.

5. Organem pracy Głównego Komisarza Cywilnego jest Biuro Głównego Komisarza Cywilnego, wchodzące w skład Kwatery Głównej Naczelnego Wodza.

Art. 13. 1. Głównemu Komisarzowi Cywilnemu służą na obszarze operacyjnym uprawnienia władz naczelnych w zakresie całej administracji rządowej, z wyjątkiem administracji: wojskowej, wymiaru sprawiedliwości, kolejnictwa oraz poczt i telegrafów:

- 1) w sprawach łączących się bezpośrednio z działaniami orężnymi, w szczególności co do:
 - a) bezpieczeństwa Sił Zbrojnych,
 - b) obrony przeciwlotniczej,
 - c) ochrony linii i obiektów komunikacyjnych oraz innych szczególnie ważnych obiektów,
 - d) wycofania władz, ludności i mienia,
 - e) niszczeń oraz
- 2) w sprawach mających związek z obronnością Państwa, w szczególności co do:
 - a) zwalczania akcji antypaństwowej,
 - b) porządku i bezpieczeństwa publicznego,
 - c) ochrony obiektów przemysłowych i użyteczności publicznej,
 - d) świadczeń osobistych i rzeczowych, odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa oraz zakwaterowania wojska i marynarki wojennej,
 - e) warunków zdrowotnych ludzi i zwierząt.

2. Bliższe określenie rodzaju tych spraw zawierać będą rozporządzenia Głównego Komisarza Cywilnego.

Art. 14. 1. Głównemu Komisarzowi Cywilnemu służy w sprawach wymienionych w art. 13 prawo wydawania dla obszaru operacyjnego rozporządzeń w przypadkach, w których w myśl obowiązujących przepisów prawnych prawo to służy Prezesowi Rady Ministrów, Radzie Ministrów lub ministrom.

2. Wydane przez siebie zarządzenia o charakterze ogólnym Główny Komisarz Cywilny przesyła do wiadomości zainteresowanym ministrom.

Art. 15. Główny Komisarz Cywilny może usuwać od pełnienia obowiązków służbowych podległych mu funkcjonariuszów państwowych — z wyjątkiem wojewodów — oraz funkcjonariuszów samorządowych, czynnych na obszarze operacyjnym, jak również wyznaczać

na ich miejsce zastępców; może również żądać obsadzenia na tym obszarze wolnych stanowisk.

Art. 16. W sprawach wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 1), Główny Komisarz Cywilny działa na skutek inicjatywy Naczelnego Wodza oraz w ramach otrzymanych od niego wytycznych i instrukcji; w sprawach, wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 2) oraz w art. 15, działa także z własnej inicjatywy, przy czym postawione mu przez Naczelnego Wodza postulaty są wiążące.

Art. 17. Projekty aktów prawodawczych oraz zarządzeń ogólnych, które dotyczą spraw określonych w art. 13 oraz spraw związanych z zaopatrzeniem Sił Zbrojnych, należy — jeżeli przepisy szczególne nie przewidują innego trybu uzgodnienia takich projektów z Naczelnym Wodzem — przysyłać Głównemu Komisarzowi Cywilnemu, który je przedstawia Naczelnemu Wodzowi, po czym ewentualne postulaty Naczelnego Wodza przekazuje Rządowi.

Art. 18. Główny Komisarz Cywilny:

1) bada sprawozdania i wnioski władz administracyjnych, czynnych na obszarze operacyjnym;

2) udziela komisarzom cywilnym wskazówek co do trybu ich urzędowania oraz może co do tego żądać od nich wyjaśnień i sprawozdań.

R o z d z i a ł VI.

Komisarze cywilni.

Art. 19. 1. Przy dowódcach wojskowych, wskazanych przez Naczelnego Wodza, ustanowieni będą dla współpracy tych dowódców z zainteresowanymi wojewodami komisarze cywilni.

2. Komisarzy cywilnych mianuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Naczelnym Wodzem.

3. Komisarze cywilni wraz z personelem pomocniczym podlegają tym dowódcom, przy których zostali ustanowieni i wchodzi w skład ich kwater głównych.

Art. 20. 1. Do zadań komisarzy cywilnych należy przedstawianie dowódcy wojskowemu:

1) spraw związanych z uprawnieniami tych dowódców wobec władz administracyjnych;

2) spraw dotyczących interesów ludności w zakresie świadczeń na rzecz wojska oraz roszczeń materialnych osób cywilnych do władz i osób wojskowych;

3) informacji o zasobach gospodarczych, stosunkach społecznych i narodowościowych na obszarze właściwego województwa.

2. Instrukcja władz wojskowych określi szczegółowo zakres działania komisarzy cywilnych oraz ich stosunek do Głównego Komisarza Cywilnego.

R o z d z i a ł VII.

Przepisy końcowe.

Art. 21. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych:

Stawoj Składkowski

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*